

graffiti

графіті

Олександр
Ірванець

ХВОРОБА
ЛІБЕНКРАФТА

Morbus
dormatorius adversus

Понурий роман

Харків
«Фоліо»
2010

ЧАСТИНА ПЕРША

Дожидай же, кожен смертний, дня останнього в житті,
За щасливого на світі ти нікого не вважай,
Поки він у пристань вічну без біди не допливе¹.

Софокл. «Цар Едіп»

* * *

Це сталося саме тоді, коли трамвай переїздив річку. Салон був повний, проте не забитий ущертъ, як то зазвичай уже години після п'ятої пополудні. Ігор їхав на ранкове заняття з пластики, стоячи в тисняві на задньому майданчику й спостерігаючи, як у нерівно вигнутому склі віддаляються зустрічні вантажівки, розхляпуючи з-під коліс перемішаний з грязюкою сірий сніг. Він навіть не зауважив, коли на середні двері увійшов зовсім молодий хлопчина, швидше за все іще школяр-старшокласник. Юнак мав за спиною наплічника, і піднятий розлогий каптур куртки закривав його обличчя. Особливої уваги на нього ніхто не звернув — хлопчина став біля вікна прямо навпроти середніх дверей, там, де не було сидінь, лише брудне поліроване поруччя. Ігор так і не помітив, чи то хлопець уже мав книгу в руках,

¹ Переклад Бориса Тена.

а чи лише у трамваї витяг її з рюкзака й спробував читати. Та салоном уже рухалась кондукторка, монотонно примовляючи: «Хто зайшов, компостуємо квиточки! У кого нема, купуємо в кондуктора-а!» Хлопчина несамохіть відвів очі від книжки й зовсім коротко зиркнув спідлоба у її бік.

Першою заверещала повна жінка у пальті з хутряним коміром. Вона вже пробиралась до дверей, наміряючись вийти на зупинці. Її крик: «Пля-ямки!!!» стрепехнув увесь салон. Хлопчина зблід і неотямлено кліпнув. Тоді вже всі у трамваї побачили на його повіках два маленьких темно-червоних кружечки. Хлопець опустив руки з книжкою і якимось покірно заляк. Його плечі неначе обвисли, він увесь ніби сильно зменшився на зріст. Очі він заплющив, так що дві червоні плямки майже правильної круглої форми дивились на людей, немов химерні невидючі зіниці. Та майже одразу він міцніше склепив повіки, і два кружечки зробилися вузькими овалами, схожими на крихітні веретенця.

Товстуха з хутряним коміром, тримаючись однією рукою за поручня, другою якимось примудрилась розмахнутися в неширокому просторі трамвая і своєю чорною, доволі масивною сумочкою вдарила хлопчину в пах. Він тихо зойкнув і зігнувся в попереку, різко хитнувшись

уперед. Тітка замахнулася знову, але тут її вже випередили двоє підпилих чоловіків, які швидко протискалися через салон з боку водійської кабіни. Вони відштовхнули ошелешену кондукторку, котра, вчепившись за спинку одного із сидінь, притисла до себе сумку з квитками й виручкою і закусила губу. Перший з чоловіків одразу вдарив хлопця ногою в голову — потужно і важко. При цьому чоловік застогнав, трохи ніби підвиваючи. Другий, різко виступивши з-за спини першого, із усієї сили ліктем правої руки по спині остаточно звалив тіло юнака — той упав ницьма, тихо й протяжно застогнав, підтягнув долоні до голови, але чомусь лише закрив ними обличчя.

Трамвай тим часом доїхав до зупинки і відчинив двері. Обоє чоловіків ногами почали виштовхувати тіло хлопчини з вагона. Товстуха у пальті терпляче дочекалась, коли вони закінчать, а потім діловито вийшла, міцно притримуючись за поручень. За нею з вагона вискочило іще чоловіків зо п'ять. Через передні двері вибів водій. У руках він тримав замашного гайкового ключа. Обступивши тіло хлопця, семеро чоловіків почали розмірено й методично завдавати ударів, переважно черевиками, намагаючись влучати у голову. Хлопець скрикнув, кілька разів різко смикнувся, але тут водій, відіпхнувши котрогось із пасажирів, широко розмахнувся й різко опустив ключа йому на потилицю. Хрускіт було чути аж у вагоні. Червона бульбашкувата пляма

виступила на комірі й почала розтікатися по брудному нерівному асфальті. Дехто з пасажирів опустил голову, ще хтось відвернувся, але більшість з погано прихованою цікавістю спостерігала крізь вікна й відчинені двері.

Урешті все закінчилося. Хлопчина лежав нерухомо й розслаблено. Водій трамвая обережно витер закривавленого ключа об його куртку й, озирнувшись на чоловіків, котрі захекано похитувались навколо тіла, буркнув: «Ну, ви ж повідомите, щоб це прибрали». І, так само трохи захекано похитуючись, пішов до передніх дверей. Трамвай дзеленькнув і покотив собі далі. Через дві зупинки Ігор вийшов.

* * *

У театрі з'ясувалося, що заняття з пластики скасовані. Але за півгодини їх усіх чекало керівництво — позачергові збори трудового колективу. Проте ці тридцять хвилин можна було використати максимально вільно і з користю: випалити цигарку на господарчому дворі, та ще й з кавою. Кава, щоправда, в театральному буфеті була лише розчинна, поганенька, та все ж це була кава. Бо в усьому місті гастрономи продавали тільки цикорієвий напій «Бадьорість», гіркий і коричневий, проте без

грана кавового смаку чи навіть запаху. Та й черги по цей напій стояли через увесь магазин.

Ігор отримав від буфетниці пластиковий стаканчик багаторазового використання, в якому на третину коливалася чорна рідина з ріденькою піною попід обідком, і, обережно тримаючи напій перед собою, сходами піднявся до господарчого виходу. Сигарети в кишені трохи пожмакалися (м'яка пачка, що поробиш), проте одну з них вдалося без проблем розпрямити й навіть припалити. Ковток гіркуватої рідини, затяжка гіркуватим димом — і на серці зробилося добре, затишно, комфортно. Навіть зимове небо над головою трохи прояснилося, здавалося, що між хмарами де-не-де прозирають клинці блакиті. Для повного комфорту не вистачало тільки Віктора — і він скоро з'явився, хвилини за три-чотири, так само несучи в правій руці стаканчик з кавою, а лівою випорпуючи сигарету з такої самої м'якої пачки.

— Пхривіт, пхривіт! — приязно прохрипів він, не розтуляючи рота, в який саме застромив тютюновий виріб.

— Здоров! — відбуркнув Ігор і затягнувся якнайглибше.

— Ти якийсь не такий, — відчув зміни в настрої друга Віктор. — Щось трапилося? Га?

— Епідемік у трамваї... — Ігор відсморбнув зі скляночки. — Молодий хлопчина...